

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจจากข้อมูลทุติยภูมิและปฐมภูมิ โดยข้อมูลปฐมภูมิเป็นแหล่งข้อมูลหลัก โดยเฉพาะข้อมูลในระดับชุมชน และมีการใช้ข้อมูลทุติยภูมิประกอบเพิ่มเติม แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยมีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 วิธีดำเนินการวิจัย

3.1.1 การเลือกพื้นที่ชุมชนที่ศึกษา

การเลือกพื้นที่ชุมชนตัวอย่างเพื่อทำการศึกษาอาศัยข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น บทความ อินเทอร์เน็ต เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกชุมชนที่เป็นเป้าหมายในการศึกษา ในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาและท่าจีน ทั้งนี้ชุมชนที่เลือกศึกษานั้นเป็นชุมชนพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาและท่าจีนที่ประสบภัยน้ำท่วมอย่างรุนแรงในปี 2554 ที่ผ่านมาและได้รับการยอมรับว่ามีการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยธรรมชาติได้เป็นอย่างดี¹ โดยในการศึกษานี้ได้เลือกศึกษาชุมชนจำนวน 3 กลุ่มชุมชนที่อยู่ในเขตเมือง เขตชานเมืองและเขตชนบท อันประกอบด้วย

1) กลุ่มชุมชนริมคลองมหาสวัสดิ์ กรุงเทพมหานคร (เขตชานเมือง)

ประกอบด้วยชุมชนย่อย 4 ชุมชน คือ

- 1.1) ชุมชนวัดปุณณवास
- 1.2) โรงเรียนคลองมหาสวัสดิ์
- 1.3) ชุมชนหลังสถานีรถไฟศาลาธรรมสพน์
- 1.4) ชุมชนประตุน้ำฉิมพลี

2) ชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี (เขตเมือง)

ประกอบด้วยชุมชนย่อย 4 ชุมชน คือ

- 2.1) ชุมชนบางพูดสามัคคี 2
- 2.2) ชุมชนบางพูดสามัคคี 3

¹ ฐานเศรษฐกิจ. (2554). ไทยพีบีเอส. (2555) และ สำนักงานพัฒนาองค์กรชุมชน. (2555ก).

2.3) ชุมชนบางพูดสามัคคี 4

2.4) ชุมชนเสริมสุขนคร

3) ชุมชนบางระกำ อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม (เขตชนบท)

3.1.2 ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาวิจัยนี้ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลในระดับชุมชน ซึ่งประกอบด้วยผู้นำชุมชนและหัวหน้าครัวเรือน และผู้บริหาร/ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอุทกภัยในพื้นที่ที่ศึกษาในปี 2554 โดยผู้นำชุมชนในแต่ละชุมชนได้มาโดยการประสานงานจากเจ้าหน้าที่หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่นั้นๆ คือ นักพัฒนาชุมชน สำนักงานเขตทวีวัฒนา นักพัฒนาชุมชน สำนักงานเทศบาลนครปากเกร็ด และเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางระกำ ซึ่งผู้นำชุมชนที่ได้มาเป็นผู้นำชุมชนรวมของพื้นที่นั้นๆ และผู้นำชุมชนย่อยของแต่ละชุมชน ส่วนหัวหน้าครัวเรือนได้มาจากการเลือกของผู้นำชุมชนย่อยของแต่ละชุมชน

3.2 แหล่งข้อมูล

3.2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ

กลุ่มเป้าหมายที่จะรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้นำชุมชน หัวหน้าครัวเรือน ผู้บริหาร/ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ผู้บริหาร/ผู้แทนของหน่วยงานระดับจังหวัดที่มีหน้าที่ด้านป้องกันภัยสาธารณะของจังหวัด และหน่วยงาน/บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอุทกภัยของชุมชนในปี 2554

3.2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ

รวบรวมข้อมูล/ข้อสนเทศชุมชน เช่น) ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ข้อมูลสภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่ เช่น ความสูงต่ำของพื้นที่ แม่น้ำลำคลอง แหล่งรับน้ำ และข้อมูลจากเอกสารการวิจัย รายงานการศึกษา และข้อมูลอื่นๆ ที่มีผู้เคยศึกษาไว้แล้วเกี่ยวกับการจัดการกับอุทกภัยของชุมชนนั้นๆ ในช่วงที่ผ่านมา

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน/แบบสัมภาษณ์ผู้นำ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ภาคผนวกที่ 1) และแนวคำถามการสนทนากลุ่ม (ภาคผนวกที่ 2) รวมทั้งการสังเกต ซึ่งแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.3.1 แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นลักษณะกิ่งโครงสร้างจำนวน 3 แบบเพื่อใช้กับกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม ดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

เป็นแบบสัมภาษณ์เจาะลึกผู้นำชุมชน ในพื้นที่ชุมชนในการจัดการภัยพิบัติจากน้ำท่วมในระดับชุมชนโดยเชื่อมโยงประเด็นความคิดเห็นกับการจัดการในระดับชุมชน แบบสัมภาษณ์มีประเด็นคำถามหลักประกอบด้วย ข้อมูลส่วนตัวของผู้นำชุมชน ลักษณะของอุทกภัยที่เกิดขึ้น ผลกระทบจากอุทกภัยที่เกิดขึ้น ผลกระทบทางเศรษฐกิจ (ด้านไม่ดีและด้านดี) ผลกระทบทางสังคม (ด้านไม่ดีและด้านดี) ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม (ด้านไม่ดีและด้านดี) การสร้างเครือข่ายชุมชนองค์กร หน่วยงาน กลุ่มหรือเครือข่ายทั้งหมดที่มีอยู่ในชุมชน และกิจกรรมองค์กร หน่วยงาน กลุ่มหรือเครือข่ายภายในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอุทกภัยของชุมชน และกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการอุทกภัยกิจกรรมการจัดการอุทกภัยของชุมชน แหล่งทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการอุทกภัยของชุมชน เครือข่ายภายนอกชุมชน และกิจกรรมการเตรียมการของชุมชนในการจัดการอุทกภัยครั้งต่อไป

2) แบบสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน

เป็นแบบสัมภาษณ์เจาะลึกหัวหน้าครัวเรือนในพื้นที่ชุมชนในการจัดการภัยพิบัติจากน้ำท่วมในระดับครัวเรือนโดยเชื่อมโยงประเด็นความคิดเห็นกับการจัดการในระดับชุมชน ข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนตัวของหัวหน้าครัวเรือน ผลกระทบจากอุทกภัยที่เกิดขึ้น ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการอุทกภัย สาเหตุ/แรงจูงใจใดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการอุทกภัยของชุมชน กิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วมช่องทางรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการอุทกภัยของชุมชนที่ผ่านมา การดำเนินงานขององค์กรในชุมชนที่เกี่ยวกับการจัดการอุทกภัยของชุมชน ปัญหา/อุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการอุทกภัยของชุมชน และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการอุทกภัยของชุมชนครั้งต่อไป

3) แบบสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือผู้แทนที่เข้าไปเกี่ยวข้องงานการจัดการอุทกภัยในปี 2554 เช่น การสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย ข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์และหน่วยงาน ข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงาน บทบาทหน่วยงานที่เข้าไปสนับสนุนและช่วยเหลือชุมชนต่างๆในการบริหารจัดการอุทกภัยของชุมชน ปัจจัยที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการอุทกภัยของชุมชน

3.3.2 แนวคำถามการสนทนากลุ่ม

เป็นแนวคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้เข้าประชุมประกอบด้วยนักวิจัย ผู้นำชุมชน และหัวหน้าครัวเรือน ข้อมูลในแบบคำถามประชุมกลุ่มย่อยประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของชุมชน ทำเลที่ตั้งและลักษณะของชุมชน โครงสร้างการบริหารของชุมชน เหตุการณ์และสาเหตุของการเกิดมหาอุทกภัยในชุมชนในปี 2554 การเตรียมความพร้อมก่อนเกิดอุทกภัย การแก้ปัญหาและปรับตัวในระหว่างการเกิดอุทกภัย การฟื้นฟูภายหลังการเกิดอุทกภัย ผลกระทบที่เกิดจากอุทกภัย (ด้านเศรษฐกิจ) สังคม และสิ่งแวดล้อม) บทเรียนที่ได้จากการแก้ปัญหาอุทกภัยในปี 2554 และข้อเสนอแนะของชุมชนต่อภาคส่วนต่างๆทั้งภายในและนอกชุมชนในการแก้ปัญหาและรับมือกับปัญหาอุทกภัยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ในระหว่างสนทนากลุ่มผู้วิจัยมีการสังเกตสภาพแวดล้อมต่างๆ ทางกายภาพและบรรยากาศในการสนทนาเพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 ข้อมูลระดับชุมชน

รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้นำชุมชน 19 ราย และหัวหน้าครัวเรือน 63 ราย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มโดยระดมสมอง การสนทนากลุ่มในพื้นที่ชุมชนในการจัดการภัยพิบัติจากน้ำท่วมในระดับครัวเรือนเชื่อมโยงประเด็นความคิดเห็นกับการจัดการในระดับชุมชนและการสังเกตเพิ่มเติม (ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูล) ในการบริหารจัดการภัยพิบัติจากน้ำท่วมตั้งแต่ช่วงก่อนน้ำท่วม ระหว่างน้ำท่วม และภายหลังกน้ำท่วม ทั้งที่เป็นการดำเนินการของชุมชนเองและที่ร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ปัจจัยความสำเร็จ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

จำนวนตัวอย่างที่จัดเก็บ แยกตามชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนริมคลองมหาสวัสดิ์ กรุงเทพมหานคร ผู้นำชุมชน จำนวน 10 ราย และหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 23 ราย ชุมชนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผู้นำชุมชน จำนวน 3 ราย และหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 20 ราย ชุมชนบางระกำ จังหวัดนครปฐม จำนวน 6 ราย และหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 20 ราย

3.4.2 ข้อมูลระดับหน่วยงาน

ดำเนินการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้บริหาร/ผู้แทนหน่วยงานที่เข้าไปสนับสนุนและช่วยเหลือชุมชนต่างๆ ในการบริหารจัดการอุทกภัยของชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท)/ผู้บริหารผู้แทนระดับจังหวัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเชิง

นโยบายแผนและกลยุทธ์ในการจัดการน้ำท่วมเพื่อศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างชุมชน และองค์กรรัฐ และเอกชนที่เข้าไปมีบทบาทการจัดการอุทกภัยของชุมชน

ผู้ให้ข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจำนวน 17 ราย ประกอบด้วยผู้บริหาร/ผู้แทนหน่วยงานจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับชุมชนทั้ง 3 แห่ง คือ หน่วยงานในจังหวัดนครปฐม 4 หน่วยงาน (องค์การบริหารส่วนตำบลบางระกำ 2 ราย สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม 2 ราย สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดนครปฐม 3 ราย และโครงการชลประทานนครปฐม 1 ราย) หน่วยงานในจังหวัดนนทบุรี 2 แห่ง (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนนทบุรี 3 ราย และโครงการชลประทานนนทบุรี 1 ราย) สำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 2 ราย และจากโรงเรียนในเขตทวีวัฒนา 1 ราย

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิที่เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของตัวอย่างเป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยใช้สถิติพื้นฐาน (ความถี่) ส่วนการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของชุมชนที่ศึกษาเป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนาและเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตของผู้วิจัยในพื้นที่ที่ศึกษาประเด็นที่วิเคราะห์ ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ที่ตั้ง ลักษณะของอุทกภัยที่เกิดขึ้นกับชุมชนรวมทั้งผลกระทบทางตรงและทางอ้อมด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม การสร้างเครือข่ายภายในและกับภายนอกชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ผ่านมาในด้านต่างและเน้นที่เกี่ยวกับการจัดการอุทกภัย

การวิเคราะห์วิธีการบริหารจัดการอุทกภัยและปัจจัยสำเร็จในการจัดการอุทกภัย เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากตัวอย่างเป็นหลัก ประกอบด้วยการจัดการอุทกภัยของชุมชน ทั้งในช่วงก่อนเกิด ระหว่างเกิด และภายหลังเกิดอุทกภัย ที่เป็นมาตรการสิ่งก่อสร้างและไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง และในส่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นเรื่องของบทบาทของหน่วยงานที่เข้าไปให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินการจัดการอุทกภัยของชุมชนทั้ง 3 ช่วงของการเกิดอุทกภัย เช่นเดียวกัน สำหรับปัจจัยสำเร็จนั้นเป็นการพิจารณาปัจจัยสำคัญที่ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นว่าทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จในการจัดการอุทกภัยในช่วงต่างๆของการเกิดอุทกภัย

การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการอุทกภัย เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละช่วงของการเกิดอุทกภัย

การสร้างแบบจำลองการจัดการอุทกภัยของชุมชนนั้น เป็นการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในส่วนของสภาพทั่วไปของชุมชน วิธีการบริหารจัดการอุทกภัย ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของชุมชน บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของหน่วยงานที่เข้าไปช่วยเหลือสนับสนุนชุมชนในช่วงต่างๆของการเกิดอุทกภัย รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสังเกตรูปแบบและลักษณะของการบริหารจัดการของชุมชนที่เป็นอยู่จริงในช่วงการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ และจากการสัมภาษณ์ตัวอย่างของผู้วิจัย และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสังเคราะห์แสดงเป็นแผนภาพ องค์ประกอบและขั้นตอน หรือรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการอุทกภัยของชุมชนในพื้นที่ศึกษาและพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

3.6 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 9 ขั้นตอน ดังตารางที่ 3.1 ดังนี้

3.6.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาและท่าจีนในปี 2554 ที่ผ่านมา จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ โดยให้ครอบคลุมทั้งชุมชนในเขตเมือง ชานเมืองและชนบท แล้วทำการเลือกชุมชนเป้าหมาย ซึ่งในที่นี้ คือ ชุมชนริมคลองมหาสวัสดิ์ กรุงเทพมหานคร ชุมชนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และชุมชนบางระกำ จังหวัดนครปฐม

3.6.2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการอุทกภัย โดยเฉพาะในระดับชุมชนทั้งในและต่างประเทศ แล้วนำมาประมวลเป็นกรอบแนวทางการดำเนินการวิจัย การสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อเป็นเครื่องมือการวิจัย

3.6.3 การเลือกพื้นที่ชุมชนเป้าหมาย โดยเลือกชุมชนตัวอย่างที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการอุทกภัยบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยาและท่าจีน ได้ชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา 2 ชุมชน คือ ชุมชนริมคลองมหาสวัสดิ์ กรุงเทพมหานคร ชุมชนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าจีน 1 ชุมชน คือ ชุมชนบางระกำ จังหวัดนครปฐม

3.6.4 การประสานงานกับแหล่งข้อมูลในพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยแหล่งข้อมูลในระดับชุมชน กรณีของชุมชนริมคลองมหาสวัสดิ์ ประสานงานกับฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่าในชุมชนเป้าหมายนั้นประกอบด้วย 4 ชุมชนย่อย กรณีของชุมชนปากเกร็ด ประสานงานกับเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งพบว่าในชุมชนเป้าหมายประกอบด้วย 5 ชุมชนย่อย และกรณีของชุมชนบางระกำ ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลบางระกำ อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

3.6.5 การเลือกตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยเลือกตัวอย่างที่เป็นผู้นำชุมชน และหัวหน้าครัวเรือนในแต่ละชุมชน จาก 3 ชุมชนรวม 19 ราย หัวหน้าครัวเรือน 63 ราย ตามลำดับ ซึ่งในการเลือกผู้นำชุมชนประสานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับชุมชนนั้นๆ ส่วนหัวหน้าครัวเรือนผู้นำชุมชนเป็นคนเลือกมา และเลือกผู้บริหาร/ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 17 หน่วยงาน

3.6.6 การสร้างเครื่องมือการวิจัย เมื่อได้พื้นที่เป้าหมายแล้วขั้นตอนต่อมาคือการสร้างเครื่องมือการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้างจำนวน 3 แบบเพื่อใช้สัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน หัวหน้าครัวเรือน และผู้บริหาร/ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และแนวคำถามสนทนากลุ่ม

3.6.7 ในการเก็บข้อมูลภาคสนามในชุมชน ได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในแต่ละชุมชนดังที่กล่าวมาในข้อ 3 ซึ่งในการลงพื้นที่ได้มีการนัดหมายกับผู้นำชุมชนและหัวหน้าครัวเรือนเพื่อจัดสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ตัวอย่าง และทำการสังเกตสภาพพื้นที่

3.6.8 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาถึงสภาพทั่วไปของตัวอย่างและเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3.6.9 การสังเคราะห์ข้อมูลและสร้างแบบจำลองการจัดการอุทกภัย โดยการสังเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์และตีความตามกรอบการดำเนินการวิจัยที่กำหนดแล้วทำการสังเคราะห์ตัวแบบการจัดการอุทกภัยในพื้นที่ที่ศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย

โดยสภาพทั่วไปของชุมชนเป้าหมายทั้ง 3 ชุมชน ทั้งด้านสภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และสังคม การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เป็นอยู่ ตลอดจนผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น

การศึกษาการจัดการอุทกภัยของชุมชนในช่วงก่อนเกิดอุทกภัย ระหว่างเกิด และภายหลังเกิดอุทกภัย ทั้งที่เป็นมาตรการสิ่งก่อสร้างและไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง และปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการจัดการอุทกภัยที่เป็นการดำเนินการของชุมชนเอง ลักษณะของการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำมาสังเคราะห์เพื่อออกแบบแบบจำลองของการบริหารจัดการอุทกภัยของชุมชนที่แสดงถึงรูปแบบ ลักษณะ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อมหรือฝ่ายสนับสนุนทั้งภายในและนอกชุมชน และกระบวนการที่เหมาะสมในการจัดการของชุมชนเพื่อรับมือกับปัญหาน้ำท่วมต่อไป

ทั้งนี้ สามารถสรุปขั้นตอนในรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอน	กิจกรรม	ผลการดำเนินการ
1	ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการอุทกภัยในปี 2554 จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ	ได้ชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา 2 ชุมชน คือ ชุมชนริมคลองมหาสวัสดิ์ กรุงเทพมหานคร ชุมชนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าจีน 1 ชุมชน คือ ชุมชนบางระกำ จังหวัดนครปฐม
2	การทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับวิธีการจัดการอุทกภัยในระดับชุมชน และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสรุปเป็นกรอบการดำเนินการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้
3	การเลือกพื้นที่เป้าหมาย	ได้ชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา 2 ชุมชน คือ ชุมชนริมคลองมหาสวัสดิ์ กรุงเทพมหานคร ชุมชนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าจีน 1 ชุมชน คือ ชุมชนบางระกำ จังหวัดนครปฐม
4	ประสานงานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับชุมชนโดยตรงของแต่ละชุมชน	ได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบการพัฒนาชุมชนเป้าหมายของหน่วยงานต่างๆ ครบทั้ง 3 ชุมชน
5	การเลือกตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	เลือกกลุ่มผู้นำชุมชนจำนวน 3 กลุ่มรวม 19 ราย หัวหน้าครัวเรือน 63 ราย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 17 หน่วยงาน
6	การสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล	สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้างจำนวน 3 แบบ เพื่อใช้สัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน หัวหน้าครัวเรือน และผู้บริหาร/ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
7	การเก็บรวบรวมข้อมูล	เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอุทกภัยของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาและท่าจีน และเก็บข้อมูลปฐมภูมิโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนที่ 2
8	การวิเคราะห์ข้อมูล	วิเคราะห์ข้อมูลทั้งข้อมูลทุติยภูมิและปฐมภูมิด้วยสถิติเชิงพรรณนา (ความถี่) การวิเคราะห์เนื้อหาและการตีความจากการเข้าไปสังเกตสถานที่และแหล่งข้อมูล
9	การสังเคราะห์ข้อมูลและสร้างแบบจำลองการจัดการอุทกภัย	การสังเคราะห์ข้อมูลจากฐานข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์และตีความตามกรอบการดำเนินการวิจัยที่กำหนดเพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์ตัวแบบการจัดการอุทกภัยในพื้นที่ที่ศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย